

Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesinden Mezun Olacak Öğrencilerin Gelecek Kaygıları

Dr. Gamze ÇAN, Dr. Mehmet KAPUCU, Dr. Hakan TÜRK

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, TRABZON

✓ Ülkelerin sağlık sorunlarına ve koşullarına uygun ve sağlık gereksinimlerini çözecek nitelikte olması gereken tıp eğitimi ülkemizde bir sorun olarak canlı bir tartışma odağı oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin mesleğe başlama aşamasında aldıkları eğitimi değerlendirmeleri istenmiş ve gelecekle ilgili kaygıları tespit edilmiştir.

1998-1999 Eğitim-Öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıfta bulunan toplam 367 öğrenciden 300 kişi çalışmaya katılmıştır. Veriler yüz yüze uygulanan anket yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Epi Info 6.0 epidemiyoloji paket programı ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılanların %63'ü erkek, %37'si kız öğrenciydi. Fakülteye girerken %27.7'si isteksiz olan öğrencilere tekrar tıp fakültesine girme istekleri sorulduğunda %54.7'si tıp fakültesini tercih etmeyeceklerini söylemişlerdir.

Öğrencilerin %57.7'si resmi ve idari yazışınalar, %54.6'sı adli tıp konusunda kendilerinin yetersiz olduğunu bildirmiştir. Öğrencilerin %90.3'ü uzman hekim olmak istediklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin uzman hekim olma amaçlarının %55.3'ü mesleki kariyer, %49'u manevi tatmin olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin mezun olduktan sonra gelecekle ilgili kaygıları sorulduğunda %45'i Tıpta Uzmanlık Sınavı olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak, tıp eğitimi ile ilgili değerlendirmelerde temel olan kriter Tıpta Uzmanlık Sınavı olmaktadır. Bu sınavın birinci basamak uygulamalarına ve bilgilerine yönelik sorularla ağırlıklı olması ve pratisyen hekimliğin öneminin vurgulanması tartışmaya açılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Tıp eğitimi, Tıpta Uzmanlık Sınavı, gelecek kaygıları

✓ The Expectations of the Students Graduated From Medical School of Karadeniz Technical University

In this study, it is aimed to evaluate the education of the students by themselves, who were in fifth or sixth grade at the Medical School of Karadeniz Technical University. Also their expectations and fears about future were investigated.

Among 367 students, three hundred, who were currently student in the fifth and sixth grade were included the study. Data were obtained by questionnaires applied face to face method. In analysis, EPI Info 6.0 version software and chi-square test were used.

Sixty three percent of the students were male and thirty-seven percent were female. 27.7% of the students decided on their own not to study medicine. More than 50% of them reported that they didn't want to study medicine again.

It has been found that 57.7% were insufficient in official work and 54.6% of students were insufficient in forensic medicine. 90.3% of them wish to become specialists. The main reason for that is reported as having a career (55%) and satisfy their moral values (%49). After graduation, it has been claimed that their main fear (%45) was unsuccessfulness in Profession Exam in Medicine

As a result, the main criteria in evaluating medical education is Professional Exam in Medicine.

Key words: Medical education, professional exam in medicine, expectations, fears

GİRİŞ

Tıp eğitiminin ülkelerin ve dünyanın sağlık gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olması zorunludur. Tıp eğitiminin temel amacı bütün toplumun sağlık düzeyini yükseltici, nitelikli hekimler yetiştirmektir.

Türkiye'de tıp eğitiminden öğrenci sayısına, Tıpta Uzmanlık Sınavından mezun hekimlerin niteliğine kadar bir sorun yumağı olan tıp eğitimi, yıllardır tıp çevrelerinde canlı bir tartışma odağı oluşturmaktadır.

Tıp fakültelerinin eğitim, alt yapı imkanları, fizik yapı, araç gereç, finansman, öğretim üyesi ve yabancı dil yönünden yetersizdir. Öğretim üyesi sayısını artırma imkanları sınırlı olan Türkiye'de öğrenci sayısının yükseltilmesi, tıp eğitiminin kalitesinin vahim bir şekilde düşmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Tıp fakültelerinden mezun olan hekimler, aldıkları eğitimin eksikliklerinden ve görev yaptıkları kurumların yetersiz koşullarından dolayı bir bocalama dönemi yaşamaktadırlar.

Pratisyen hekimlerin, daha tıp fakültesi yıllarından itibaren uzmanlığa hazırlanıyor olmaları, sadece uzmanlık sınavını kazanana kadar pratisyen olarak hizmet vermeleri ve bu hizmetin de sahiplenilmeden verilmesi önemli bir sorun olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmada mesleğe başlayacak Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Tıp Fakültesi öğrencilerinin aldıkları eğitimin yeterliğini değerlendirmeleri ve gelecekle ilgili kaygı ve beklentilerinin saptanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma Aralık 1998-Ocak 1999 tarihlerinde KTÜ Tıp Fakültesindeki Dönem 5 ve Dönem 6 öğrencileri arasında yapılmıştır. 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılında KTÜ Tıp Fakültesindeki 183 Dönem 5 öğrencisi, 184 Dönem 6 öğrencisi olmak üzere toplam 367 öğrenci

araştırma evrenini oluşturmuştur. Bu öğrencilerin %81.7'sine (n=300) ulaşılmıştır.

Veriler yüz-yüze uygulanan anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket formu 21 sorudan oluşmuştur. Öğrencilere tıp eğitimi süresince aldıkları bilgilerin meslek uygulamaları sırasında ne kadar yeterli olacağını düşündükleri sorulmuştur. Kendilerini eksik hissettikleri konular sorgulanmıştır. Ayrıca gelecekle ilgili kaygıları ve düşünceleri sorulmuştur.

Verilerin istatistiksel analizinde Epi Info 6.0 versiyon epidemiyolojik paket program ve ki-kare testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin %63'ü erkek, %37'si kızdı. Yaş ortalaması erkeklerde 23.8±2.3 yıl kızlarda 22.6±1.5 yıl idi. Öğrencilerin yaşları 20 ile 35 arasında değişiklik gösteriyordu. Araştırmaya katılan öğrencilerin tıp eğitimi ile ilgili bazı düşünceleri tablo I'de gösterilmiştir. Tablo I'de görüldüğü gibi öğrencilerin %72,3'ü tıp fakültesini kendi isteği ile seçtiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %29'u şu ana kadar alınan teorik bilgilerin,%34'ü pratik bilgilerin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo I. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Tıp Eğitimi ile İlgili Düşünceleri (n=300).

Düşünceler	Sayı	%
Kendi isteğiyle seçme	217	72.3
Fakültede verilen teorik bilgileri yeterli bulma	87	29.0
Fakültede verilen pratik bilgileri yeterli bulma	102	34.0
Diğer tıp fakültelerinin eğitimine göre kendi fakültesini yeterli görenler	75	25.0

Tablo II'de araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerini yetersiz gördüğü konular belirtilmiştir. Öğrencilerin %57.3'ü resmi ve idari yazışmalar konusunda, %54.6'sı adli tıp

konusunda kendilerinin yetersiz olduğunu bildirmiştir.

Tablo II. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kendilerini Yetersiz Gördükleri Konular.

Kendilerini yetersiz gördüğü konu	Sayı* (n=300)	%
Resmi ve idari yazışma	172	57.3
Adli tıp	164	54.7
Teorik bilgi	154	51.3
Sağlık ocağı yönetimi	144	48.0
Pratik uygulama	101	33.7
Tanı koyma	80	26.7
Reçete yazma	77	25.7
Hasta muayene	39	13.0

* Birden fazla konu işaretlendiği için sayılar, toplam öğrenci sayısından fazladır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %56.6'sı bu mesleği seçerken ekonomik beklentilerinin ön planda olduğunu belirtmiştir.

Tablo III'te araştırmaya katılan öğrencilerin mezun olduktan sonra gelecekle ilgili kaygıları belirtilmiştir. Öğrencilerin %45'i Tıpta Uzmanlık Sınavı'nı kazanamamak, %26.3'ü maaşların yetersizliği, %36.6'sı çalışma koşullarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Tablo III. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Gelecekle İlgili Kaygıları.

Kaygılar	Sayı* (n=300)	%
Tıpta Uzmanlık Sınavını kazanamamak	135	45.0
Çalışma koşulları, sosyal koşullar	110	36.7
Para, maaşların yetersizliği	79	26.3
Kaygım yok	42	14.0

* Birden fazla kaygı işaretlendiği için toplam sayıdan fazladır.

Yakın bir zamanda tıpta uzmanlık sınavına girecek olan KTÜ Tıp Fakültesi öğrencilerinin %53.6'sı bu sınavın adil olduğunu düşünmektedir.

Tablo IV'de öğrencilerin tercih ettikleri uzmanlık dallarının tercih edilme oranına göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %90.3'ü uzman hekim olmayı istemektedirler. %32.1'i dahiliye, %18.8'i cerrahi dallardan birisini, %18.5'i kadın doğum, %17.7'si pediatri, %12.9'u kardiyoloji konusunda ihtisas yapmak istediğini ifade etmişlerdir.

Tablo IV. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yapmayı Düşündükleri Uzmanlık Dallarına Göre Dağılımı.

Uzmanlık dalları	Sayı *(n=300)	%
Dahiliye	87	32.1
Cerrahi dallardan herhangi biri	51	18.8
Kadın doğum	50	18.5
Pediatri	48	17.7
Kardiyoloji	35	12.9
Toplam	271	100.0

* 29 kişi, uzmanlık yapmayı istememektedir.

Tablo V'te araştırmaya katılan öğrencilerin uzmanlık yapma nedenlerine göre dağılımı verilmiştir. Öğrenciler uzman hekim olma amaçlarını sıralarken, %55.3'ü mesleki kariyer, %49'u manevi tatmin, %50.3'ü ekonomik nedenler, %42.3'ü sosyal statü, %18.7'si çevresel baskı olduğunu ifade etmiştir. %5.7'si de bir amacı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo V. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Uzmanlık Yapma Nedenlerine Göre Dağılımı.

Uzmanlık yapma sebepleri	Sayı *(n=300)	%
Mesleki kariyer	166	55.3
Ekonomik nedenler	151	50.3
Manevi tatmin	147	49.0
Sosyal statü	127	42.3
Çevresel baskı	56	18.7
Bir amaç gütmeyen	17	5.7

* Birden fazla neden işaretlendiği için toplam sayıdan fazladır.

Öğrencilere meslek kalitesini artırmak için ne yapılması gerektiği sorulduğunda, %49.7'si eğitimin daha iyi olması, %27'si tıp fakültesi sayısının azaltılması, %21.6'sı alt yapının düzeltilmesi gerektiğini, %1.6'sı meslek kalitesinin artırılmayacağını ifade ettiler.

Öğrencilerin %94.3'ü Türkiye'nin sağlık koşulları ve alt yapısının yetersiz olduğunu, %22.6'sı ise bu yetersizliklerin düzelmeceğini düşünmektedir.

KTÜ Tıp Fakültesi Öğrencilerine yeniden üniversite sınavına girseniz yine tıp fakültesi ister misiniz sorusuna %54.7'si hayır demiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesi beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin mesleğe başlama aşamasında aldıkları eğitimi değerlendirmeleri istenmiş ve gelecekle ilgili kaygıları tespit edilmiştir. Öğrencilerin tıp fakültesine başlama safhasında %27.7'sinin okulu kendi istekleriyle seçmemiş olduklarını ifade etmiş olmaları daha eğitime başlama aşamasında çizilen karamsar tabloyu göstermektedir.

1992-1993 öğrenim yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesindeki 181 intörn doktor arasında yapılan çalışmada, %15.5'inin okula kendi isteği ile girmediği belirtilmektedir. Okula kendi isteği ile girenlerin %12.4'ünde depresyon olduğu, oysa kendi isteğiyle okula girmeyenlerde bu oranın %21.4 ile daha yüksek olduğu ifade edilmektedir⁽¹⁾. Aynı oranlar İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi için %26⁽²⁾, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi için %18⁽³⁾ ve Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi için %15.4⁽⁴⁾ olarak belirtilmiştir. Bu oranlar doğrultusunda öğrencilerin büyük şehirlerdeki ve Tıpta Uzmanlık Sınavı'nda daha yüksek puanla girilen fakülteleri tercih ettikleri düşünülebilir.

Mexico City'de Fajarko-Dolci ve ar-

kadaşları tarafından dört değişik tıp fakültesinde 3, 4, 5, 6. sınıflardaki toplam 1024 öğrenci üzerinde yapılan ve öğrencilerin tıp eğitimi için motivasyonlarının değerlendirildiği bir çalışmada, öğrencilerin %90'ının üzerinde kendi isteği ile tıp fakültesini seçtiği ifade edilmiştir⁽⁵⁾.

KTÜ Tıp Fakültesi Öğrencilerinin "okul bittikten sonra tekrar üniversite sınavına girseniz tıp fakültesini tekrar tercih eder misiniz?" sorusuna %54.7'si hayır cevabı vermiştir. Oysa Londra'da St George's Hospital Medical School'da, 1983-91 yıllarında yapılan çalışmada, okula girerken ve okul bittikten sonra öğrencilerin okul hakkındaki değerlendirmelerinin değişmediği, tıp eğitiminin memnuniyet verici olduğu ve meslekle ilgili beklentilerine tam olarak cevap verdiği ifade edilmiştir⁽⁶⁾. Fakültemizde verilen tıp eğitiminin öğrencileri memnun etmediği açıktır. KTÜ Tıp Fakültesinde %27.7'si fakülteye girerken isteksiz olan öğrencilerin oranı mezuniyette %50'lerin üstüne çıkmaktadır. Zaten karamsar olarak tıp eğitimine başlayan öğrenciler iletişim eksikliği, motivasyon eksikliği, personel eksikliğinin son sınıftaki öğrencilerle giderilmeye çalışılması, alt yapı eksikliklerinden dolayı iyi bir tıp eğitiminden uzak, yıpranmış, örselenmiş olarak mezun olmaktadır. Personel eksikliğinin öğrencilerle giderilmeye çalışılması öğrenciler üzerinde küstürücü ve yıldırıcı olmaktadır. Doğal olarak hastanın sorumluluğunu almak, onunla ilgili tüm işleri yapmak bu kapsamın dışındadır.

Eğitimleri süresince verilen teorik bilgileri yeterli bulanlar öğrencilerin %29'u, pratik bilgileri yeterli bulanlar ise öğrencilerin %34'ü idi (Tablo I). Öğrenciler tarafından belirtilen bu düşünceler fakültede verilen eğitimin gerek teorik gerekse pratik olarak yetersiz bulunduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %90.3'ü uzman

hekim olmayı düşündüklerini belirtmektedir. Hacettepe Üniversitesinde yapılan çalışmada ise %48.6'sı uzmanlığı düşünürken, %17.1'i akademik kariyer, %9.9'u yurt dışına gitmek istediklerini belirtmektedirler⁽¹⁾. Aynı ülkenin iki farklı tıp fakültesindeki öğrencilerin geleceğe yönelik bu düşünceleri bize verilen eğitimin içeriği ve sonuçları hakkında önemli ip uçları vermektedir. Zira tablo I'de görüldüğü gibi öğrencilerin sadece %25'i verilen eğitimi diğer tıp fakültelerine göre yeterli bulmaktadır.

KTÜ Tıp Fakültesinde araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerini yetersiz hissettikleri konular tablo II'de özetlenmiştir. Öğrencilerin %56.6'sı resmi ve idari yazışmalarda, %54'ü adli tıp konusunda, %48'i sağlık ocağı yönetimi konusunda, %51.3'ü teorik bilgi konusunda ve %33.6'sı da pratik bilgi konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade ettiler. Paris'te Paris Nord Üniversitesi Tıp Fakültesinde 1986-1989 tarihlerinde 250 öğrenci arasında yapılan çalışmada öğrenciler kendilerini epidemiyoloji, sağlık ekonomisi, koruma, sağlık yönetimi, bilgisayar bilimi konularında yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir⁽⁸⁾. Her iki çalışmada da yetersiz hissedilen konular paralellik göstermektedir.

Öğrencilere uzmanlık yapma nedeni sorulduğunda çoğu mesleki kariyer, manevi tatmin, sosyal statü gibi yanıtlar vermişlerdir. ABD'de yapılan bir çalışmada benzer şekilde öğrencilerin uzmanlık yapma nedenine bakıldığında baştaki nedenlerin entellektüel teşvik ve mesleki kariyer olduğu görülmektedir⁽⁹⁾.

Öğrencilerin gelecekle ilgili kaygısına bakıldığında %45 ile Tıpta Uzmanlık Sınavı kaygısı başta yer almaktadır (Tablo III). %90.3'ünün uzman olmayı istedikleri göz önüne alındığında bu oranın düşüklüğü, diğerlerinin sınavı kazanabileceklerini

düşündüklerini göstermektedir. Öğrencilerin sadece %9.7'si uzmanlık düşünmemektedir (Tablo IV). Bu sonuçlar ülke gereksinimleri ile çelişmektedir. Son yıllarda tıp fakültelerinden mezun olanların sayısındaki büyük artış nedeniyle çoğu hekim zorunlu olarak uzman olamamaktadır. Bu gruptaki hekimler her yıl Tıpta Uzmanlık Sınavı'na yeniden girmekte, bu süre içerisinde ise zihnen ve psikolojik olarak buldukları görevi aksatmaktadırlar. Burada mutluluk ve doyumun sadece Tıpta Uzmanlık Sınavı'na endeksli olmadığı bilincinin kazandırılması konusu gündeme gelmektedir. Bilimin uzmanlık alanlarıyla sınırlı olmadığı anlatılması gerekmektedir. Pratisyen hekimliğin öneminin daha iyi anlaşılabilmesi için, sağlık hizmet gereksiniminin özellikle birinci basamakta olduğunun anlatılması ve bu konuda bir inanç oluşturulması gerekir.

Tıpta Uzmanlık Sınavı mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitiminde öğrencilerin yönlendirilmesi bakımından çok etkili bir öğe durumundadır⁽⁷⁾. Bugün ülkemizde Tıpta Uzmanlık Sınavı fakültelerin başarısını karşılaştırmada kullanılan göstergelerden biridir. Bu nedenle eğitimi de yönlendirmektedir. Ayrıca Tıpta Uzmanlık Sınavı'nda birinci basamak uygulamaları ve bilgilerine yönelik sorular oldukça sınırlı kalmaktadır. Oysa birinci basamağa yönelik uygulamaların ağırlığı olduğu bir sınavda aday bu yönde çalışacak sınavı kazanamasa bile kendi uygulama alanında bilgilerini arttırmış olacaktır.

SONUÇ

Tıpta Uzmanlık Sınavı'nın ülkemizde mezuniyet öncesi eğitime etkileri tartışmasızdır. Ancak bu etkilenmenin olumlu olduğunu söylemek güçtür. Ülke gereksinimlerine ve çağdaş hekimlik anlayışına göre yeniden belirlenmesi için tartışmaya açılmalıdır.

Geliş tarihi : 28.01.2000

Yayına kabul tarihi : 16.05.2000

Yazışma adresi:

Dr. Gamze ÇAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tıp Fakültesi,

Halk Sağlığı Anabilim Dalı

61080 TRABZON

KAYNAKLAR

1. Tayşi BN ve ark. 1992-1993 Öğrenim yılı intern doktorlarda back depresyon envanterine göre depresyon prevalansı. Toplum ve Hekim 1994; 59: 68-74.
2. İstanbul Tıp Fakültesi Sağlık Etkinlikleri Kolu. 1987 tıp eğitimi anketi tıp eğitimi raporu. 1. Baskı. İstanbul, 1987; 37-42
3. Özbek A. ve ark. Ankara Tıp Fakültesi Öğrencileri üzerinde bir inceleme (ön rapor). 9. Milli Psikiyatrik ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. 1. Baskı, İstanbul, 1973; 22-24.
4. Göktepe EO ve ark. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencileri üzerinde bir araştırma. 21. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. 1. Baskı, Adana, 1985; 95-97.
5. Fajardo-Dolci GE, et all. The Choice of career and the prospects for the professional development of students of medicine. Salud Publica Mex. 1995; 37: 31-36.
6. Simpson JM. What do students find attractive about the practice of medicine? Soc Sci Med.1993; 36: 823-33.
7. İnandı T, Gürakşın A. TUS ve tıp eğitimine etkileri. Toplum ve Hekim. 1996; 73: 65-66.
8. Brun D, Hassid S, d'Ivernois JF. How do physicians evaluate their medical school training. Press Med. 1999; 28: 1121-1127.
9. Donnelly MB et all. Factors influencing medical students' choice of academic medicine as a career. J Ky Med Assoc, 1996; 94: 186-190.

